

ZAGREB

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Odsjek za povijest umjetnosti

Kandidat: Daniel Premerl, povjesničar umjetnosti, asistent u Institutu za povijest umjetnosti u Zagrebu

Mentor: dr. sc. Radoslav Tomić, znanstveni savjetnik u Institutu za povijest umjetnosti u Zagrebu

Naslov disertacije: DRVENI OLTARI
17. STOLJEĆA U DALMACIJI

Povjerenstvo za obranu disertacije:

- 1. dr. sc. Sanja Cvetnić, izv. prof. (predsjednica)**
- 2. akademik Vladimir Marković, red. prof. u mir.**
- 3. dr. sc. Radoslav Tomić, znanstveni savjetnik / red. prof.**

Datum obrane: 16. veljače 2009.

SAŽETAK

U doktoratu je obrađen korpus koji čini 60 drvenih pozlaćenih oltara sačuvanih na teritoriju kojem je sjeverna granica Pag, a južna Korčula. Oltari su uglavnom naručeni u Veneciji, pristizali su u dalmatinske crkve početkom 17. stoljeća (do otprilike polovice stoljeća), na valu Katoličke obnove i razdoblja razmjernog mira.

Istraživanje je bilo usmjereno na tipologiju i ishodišta arhitekturnog retabla koji najčešće uokviruje veliku oltarnu sliku okomitog formata. Uočena su dva osnovna tipa: edikula i slavoluk. Počeci su im u rimskoj visokoj renesansi, koju u Veneciju donosi Sansovino te koja se širi i pomoću arhitektonskih traktata. Istaknuto je da su na formu arhitekturnih retabla najviše utjecali oltaristika i arhitekturna plastika Alessandra Vittorije, njegove radionice, i njegovih suvremenika s kraja 16. i početka 17. stoljeća (Franco, dal Moro, Smeraldi, Manopola) s jedne strane, te traktatistika s druge. Među traktatima najutjecajniji je bio onaj Sebastijana Serlija. Dalmatinski drveni oltari pripadaju dakle stilskoj struji koja, osim

regola, dopušta i osvještene odmake od njih (manirizam). Prikazani su i dijelovi Palladijeva i Scamozzijeve traktata u kojima se kritizira ta maniristička struja venecijanske umjetničke industrije. Venecijanski drvorezbari "oko 1600." i umjetničko-obrtnički milje kojem su pripadali služi se oblikovnim principom *horror vacui* i jezikom suvremene manirističke arhitekturne figure i ornamenta, u kojima se stapaju postrafaelovski (Giulio Romano, itd.) i fontenbloovski utjecaji. S druge strane, slobodnostojeće figure u nišama koncipirane su na tradicionalniji način.

Osim retabla tipa edikule i slavoluka postoji i retabl tipa triptiha koji je prežitek starije oltarne forme, no "odjeven u ruho" suvremenog ornamenta.

Vrijedan glavni oltar splitske katedrale je, čini se, tipološki i stilski jedinstven i u širim razmjerima.

Venecijanskim drvorezbarima koji su do sada bili dokumentirani samo u Dalmaciji (Antonio di Pori, Giuseppe Ridolfi) locirana je drvorezbarska i cehovska aktivnost u Veneciji, Padovi, Torcellu. Predstavljeni su i ostali dokumentirani drvorezbari u Dalmaciji, a opus atribuiran Urbanu de Surggeu je doveden u pitanje. Prikazano je i drvorezbarstvo u Veneciji toga doba (stropovi i zidne obloge interijera kao što su Duždeva palača i neke crkve, te glavni oltar u crkvi San Giobbe) u odnosu na dalmatinske oltare.

Oltaristika je razmotrena i sa stanovišta liturgijske namjene i funkcije, posebice u svjetlu smjernica Karla Boromejskoga.

Katalog se sastoji od detaljnih opisa i formalne analize arhitekture retabla, sakupljeni su podaci o slikama i ikonografiji, dok su spoznaje o dataciji i naručiteljima nerijetko obogaćene novim istraživanjima (na temelju apostolskih vizitacija, stilske analize, itd.). ✕